

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
Természettudományi Kar
Földtudományok Doktori Iskola

**A kastélyhasznosítás regionális jellemzői Észak – Magyarországon,
különös tekintettel a turizmusra**

PhD értekezés tézisei

Nagy Adrienne
Okleveles közgazdász

Témavezető: Dr. Szabó Géza PhD,
tszv. egyetemi docens, Turizmus tanszék

Pécs, 2013

A doktori iskola címe: PTE Földtudományok Doktori Iskola

Vezetője: **Dr. Dövényi Zoltán** DSc
egyetemi tanár, a földrajztudományok doktora
PTE TTK Földrajzi Intézet
Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék

A doktori témacsoport címe: Turizmusföldrajz

Vezetője: **Dr. Trócsányi András** PhD
tanszékvezető, egyetemi docens
PTE TTK Földrajzi Intézet
Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék

Az értekezés tudományága: Turizmusföldrajz

Témavezető: **Dr. Szabó Géza** PhD
tanszékvezető, egyetemi docens
PTE TTK Földrajzi Intézet
Turizmus Tanszék

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. A kutatás céljai és hipotézisei.....	3
3. Kutatási módszerek.....	4
4. Eredmények.....	6
4.1. A kastély helye a kulturális és örökségi értékek között.....	6
4.2. Észak – Magyarország Idegenforgalmi Régió kastélyállománya.....	8
4.3. Kérdőíves felmérés eredményei	11
4.4. Kastélyok szerepe a turisztikai imázs-formálásban	18
5. Hipotézisek értékelése, összegzés.....	18
6. A téziszűzetben felhasznált irodalom.....	21
7. A szerző kutatáshoz kapcsolódó tudományos tevékenysége	22

ÁBRAJEGYZÉK

1. Örökségi- és kulturális értékek rendszere - áttekintő ábra.....	7
2. Inadekvát és vegyes hasznosítású kastélyok a régióban.....	10
3. Adekvát hasznosítású kastélyok a régióban.....	11
4. Szálláshely-választás oka.....	13
5. Kulturális értékrend és kastélyok kapcsolata.....	14
6. Mire asszociál, ha a kastély szót hallja?	15
7. Hasznosítások megoszlása a válaszokban.....	16

1. Bevezetés

Eltérő korok alkotásai tükrözik építtetőjük és a kor szellemiségét, értékrendszerét. Az, hogy egy adott térben és időben élő generáció mit tart szépnek, jónak, értelmesnek, fontosnak, mit ítél megőrzésre vagy pusztulásra, mindig az adott csoport érték szemléletétől függ. Így a kultúra különböző (tárgyasult vagy éppen szellemi) megjelenési formái tűnnek fel és el. Rá kellett ébredni arra, hogy bizonyos korok bizonyos épülettípusai történelmi, kulturális, művészeti értéket képviselnek, és egy adott csoport, jelen esetben a magyarság nemzeti örökségének több szempontból is fontos részét alkotják. Ezen épülettípusok a kastélyok, pontosabban az Észak – Magyarországi Idegenforgalmi Régió kastélyai, meghatározott szempontú vizsgálata képezi a dolgozat tárgyát. Ez a vizsgálati szempont a turizmus. A kastélyok és turizmus kölcsönhatására irányuló figyelem jelzi ennek szerteágazó gazdasági – természeti – kulturális témának a fontosságát.

A turizmus egyik hatása, hogy értéket fedez fel, tart fenn, örökít át, közben gazdasági és kulturális haszna van. Bevételeket, munkahelyet teremt, kikapcsolódást tesz lehetővé és az általános tudásszint, szellemi horizont kiterjesztéséhez is hozzájárul. Ez különösen igaz az idegenforgalomban szerepet játszó kastélyok esetében.

A kastély mint jelenség tudományos és gyakorlati szempontú vizsgálata több diszciplínát érint. Keletkezésük és a bennük testet öltő művészeti ágak kapcsán történeti-, művészettörténeti- és régészeti vetületei kerülnek a figyelem középpontjába. Hasznosításuk vizsgálata a közgazdaságtan és a turizmus tárgyát képezi, melyekhez a keretet különböző jogelvek biztosítják. A kastélyok és a turizmus halmazának van egy komoly elméleti és gyakorlati metszete. Ennek alapját a turisztikai hasznosítás módozatai adják. Így válhat a kastély a közgazdasági és különböző turisztikai ágazatok vizsgálatának tárgyává az általánosan elfogadott történeti vetületek mellett.

2. A kutatás céljai és hipotézisei

A célja, hogy a kastélyok, mint kulturális értékek szerepét napjainkban áttekintse, fókuszban a turizmussal. A téma történeti dimenzióin és aktualitásain túl a vizsgálat földrajzi vonatkozásait szűkíteni volt szükséges, ez vezetett Észak – Magyarország Idegenforgalmi Régió kiválasztásához. A kutatási téma és a terület ismeretében elsődleges vállalás, hogy a kiemelt értéket képviselő kastélyok kapcsán tisztázódjon a turizmus lehetséges szerepe az értékek megőrzésében.

A dolgozat fő céljával összefüggésben az alábbi hipotézisek születtek:

H₁: A kastélyok idegenforgalmi hasznosítása az örökség megőrzéséhez hozzájárul. A közművelődési, ezen belül a múzeumi, továbbá a kastélyszálló-hasznosítás az értékőrzésen túl a tárgyi és a szellemi értékek közvetítésének legfontosabb eszköze.

A kastélyok a Bevezetőben már említett egy-egy korszakot reprezentáló, értékhordozó jellegüknel fogva alkalmasak lehetnek arra, hogy egy adott régió imázsát alakítsák.

H₂: Jelen dolgozat egyik hipotézise, hogy ezt a hatást az Észak – Magyarország Idegenforgalmi Régióban található kastélyok is képesek elérni, imázképző elemmé válni.

H₃: A kastélyok turisztikai hasznosításával új piaci szegmens nyerhető meg, mert a kastélyturizmus prémium kategóriát képvisel. Ennek a feltétele azonban az adekvát hasznosítás, melynek során egy épület értékei a lehetőségekhez képest maximálisan megőrzésre kerülnek, és a nagyközönség számára hozzáférhetővé válnak.

A hipotézisek helytállóságának feltárásához a következő feladatokat kell elvégezni.

1. A területi alapú vizsgálódáshoz egy aktualizált és kereshető, idegenforgalmi szempontból releváns kastély adatbázis létrehozása a régióra. Az országos nyilvántartás frissítése a privatizációt követően sürgetővé vált és 2002 óta folyamatban van, Észak – Magyarország vonatkozásában azonban még várat magára.
2. A kastélyhasznosítás vizsgálata a turizmus komplex rendszerében. A szakirodalomban e téren tapasztalható, elsősorban az időrendi áttekintésben adódó hiátusok pótlása is a feladat részét képezte.
3. A vizsgált területen összegyűjtött kastélyok megjelenítése térképen. Ehhez kapcsolódóan az idegenforgalmi szempontból meghatározó, vagy a jövőben szerepet kapható kastélyok térbeli elhelyezkedésének ábrázolása.
4. Tisztázni szükséges, hogy a régiós turisztikai imázs formálásában miként mutatható ki a szerepük?
5. A turisztikai piac keresleti oldalán tapasztalható trendek között a szabadidő aktív eltöltésének igénye is egyre nagyobb arányban fogalmazódik meg, melyhez ideális helyszínt nyújtanak a dolgozatban vizsgált kastélyok. Ennek következtében a szerző célja elsődleges kutatás alapján képet alkotni a kastélyszállóvendégek szegmensének fogyasztói szokásairól.

3. Kutatási módszerek

A kastélyok hasznosításának vizsgálatakor elengedhetetlen feladat volt a kastély mint jelenség komplex vizsgálata. Ez magában foglalta a történeti megközelítést éppúgy, mint a művészettörténeti aspektusokat, a "kizökkent időben" történt inadekvát hasznosítási módok bemutatását.

A dolgozat elkészítésének sajátossága, hogy olyan témakör tudományos igényű vizsgálatára irányul, amelynek a gyakorlatban működő megoldásai vannak. A disszertáció elkészítése során alkalmazott módszerek a hazai társadalomföldrajzban

elterjedt primer és szekunder bontásban kerülnek bemutatásra. A kutatás öt évet ölelt fel, 2007 és 2012 között.

A kutatás megalapozását a nemzetközi és a hazai szakirodalom áttekintése adja meg. A **szekunder források** áttekintése keretében kerül sor a kultúra, örökség, identitás, „genius loci” mint alapfogalmak definiálására, amelyek elválaszthatatlanok a kastélyoktól. Bár a turizmusban sokszor használt fogalmakról van szó, mégsem egységes értelmezésük.

A témával foglalkozó nemzetközi szakirodalom áttekintésében a szakkönyvek mellett a tudományos folyóiratokat (Tourism Management, Tourism & Hospitality, Journal of Travel Research, Annals of Tourism Research) kell kiemelni. Kultúra és érték témakörhöz kapcsolódóan a hazai tudományos világ is számos elméleti és empirikus eredményt publikált. A másodlagos kutatás kiterjedt a *Központi Statisztikai Hivatal (KSH) gyűjtései és a Magyar Turizmus Zrt. (MT Zrt.) adatközlései révén rendelkezésre álló statisztikai adatok* elemzésére, amelyek az Észak – Magyarország Idegenforgalmi Régió vendégforgalmának bemutatását segítették. A régió turizmusfejlesztésének értékeléséhez felhasználásra került az *NFÜ adatbázisa* a turizmus pályázati eredményeinek vonatkozásában. A régiós szintű *turizmusfejlesztési dokumentum, stratégia* értékelése is részét képezte a kutatásnak.

Primer kutatás keretében a kvalitatív és a kvantitatív módszerek párhuzamos alkalmazása történt. A kvantitatív kutatás a kastélyok vonatkozásában terepbejáráson, megkérdezésen és az elérhető adatbázisok áttekintésén alapult. A fogyasztói szokások feltérképezése során kérdőíves felmérés zajlott. A felmérés adatainak feldolgozása számítógépes, statisztikai módszerekkel történt.

- *Interjúkészítés, terepbejárás*

Az interjú a kastélyok menedzsmentje és a szakértők megkérdezésének módszere volt. Ez a vizsgálati 2011 augusztusában zajlott. Terepbejárás során több, az adatbázisban szereplő kastélyt felkerestem, törekedve a teljességre. Ez a vizsgálat 2008 és 2012 között zajlott.

- *Kérdőíves felmérés*

Az értékezés célkitűzésében megjelölt hipotézisek és feladatok elvégzése céljából kérdőíves felmérést történt a kastélyszálló vendégek körében és annak outputjai kerültek értékelésre. A dolgozatban a minőségi kínálattal rendelkező kastélyszállók vendégeinek jellemzőit kívántam megvizsgálni. A felmérés 2012. 04. 01 és 2012. 06. 30. között zajlott nyolc szolgáltató engedélyével, kérdezőbiztosok segítségével, a szállóvendégek körében. A kérdőívben feleletválasztó és zárt végű értékelő kérdések kaptak helyet.

A primer kutatás adatainak feldolgozása számítógépes statisztikai programok (*Microsoft Office Excel 2000, SPSS 20.0*) segítségével történt. Az eredmények megjelenítését szolgáló ábrák és térképek az Adobe Creative Suite 3 csomag Illusztrátorral készültek.

4. Eredmények

4.1. A kastély helye a kulturális és örökségi értékek között

„Az érték elválaszthatatlan az emberi értelemtől, annak mind szellemi, mind pedig anyagi természetű produktumaitól; egy kultúra jelenségeinek megértéséhez is egyfajta értékítéletre van szükség. S nemcsak valamiféle normarendszer értelmében beszélhetünk az érték fontosságáról, hanem az emberi tevékenység, mint alkotás is szorosan kapcsolódik ahhoz”¹. A kastélyok a kultúra jelenségei, alkotásai, melyekhez anyagi, szellemi és a parkokon keresztül jellemzően természeti érték is kapcsolódik. Köthető hozzájuk továbbá értékteremtő tevékenység, és a társadalom normarendszerének függvényében tekinthetők fontosnak, értékesnek vagy kevésbé fontosnak. A hazai történelmi fejlődés következtében a kastélyok megítélésében jelentős változás ment végbe, amely a normarendszer változásának következménye.

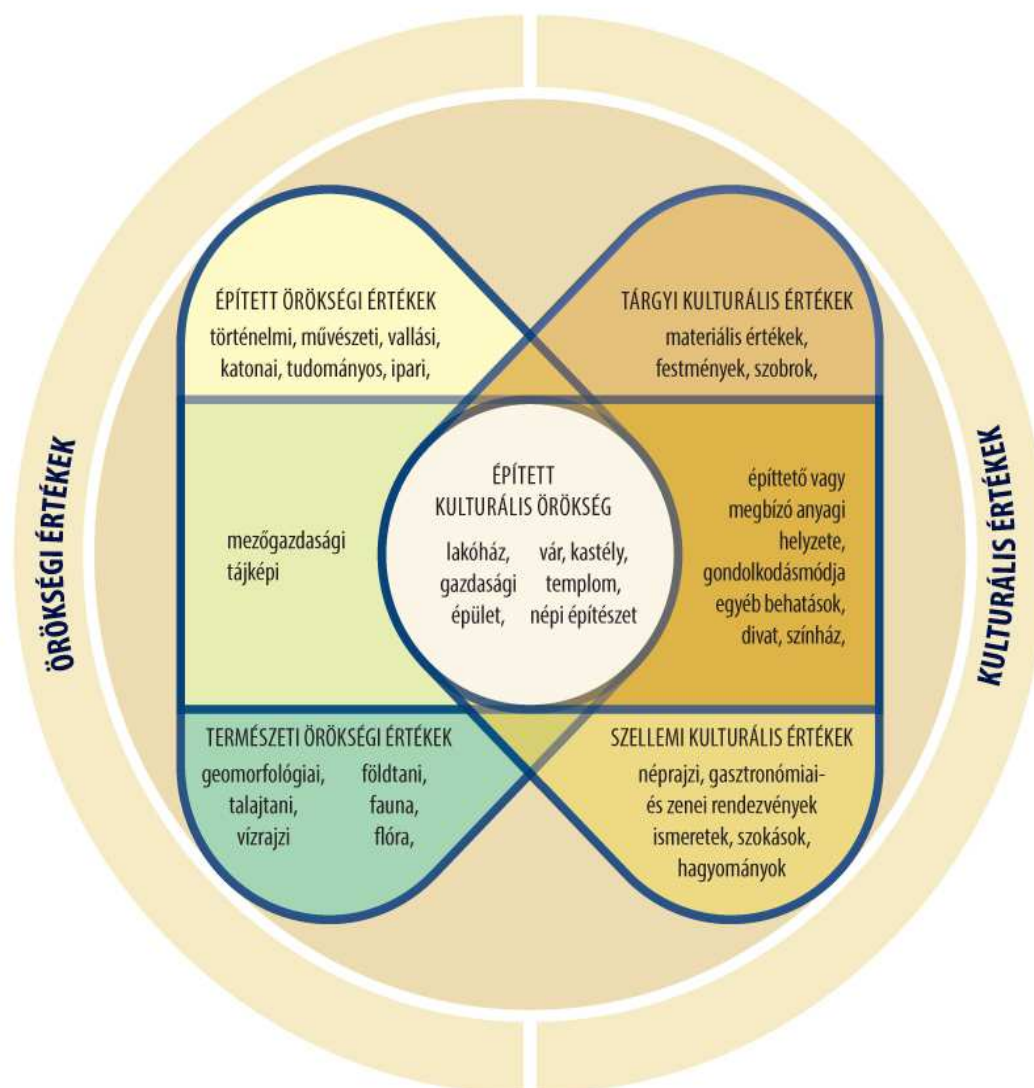
Örökségi érték mindaz, amit egy közösség az utókor számára megőrzésre és átadásra érdemesnek tart. Ide sorolandók természetesen a vizsgálat tárgyát képező kastélyok is. „...Így az örökség összekapcsolódik az emlékezettel, mindkettő az identitás része, amit meg kell keresni, elő kell ásni, meg kell őrizni, vagy újra fel kell fedezni...”². Megőrzésre és átadásra érdemes érték minden közösség birtokában van, csak fel kell ismerni és meg kell találni a megfelelő hasznosítást. Ennek értelmében tehát a kastélyok az örökségi és a kulturális értékek körét egyaránt gazdagítják.

Az örökségre jogok és kötelezettségek is vonatkoznak. A jogokat az utókor szabályozással, míg a kötelezettségeket a fenntartható használat feltételeinek biztosításával gyakorolhatja (HUSZ M. 2007). Esetünkben ez lehet a turizmus.

¹ KONDOR ZS. 2003: A kultúra fogalmának és tartalmának változása Cicerótól Carey-ig., In: Virtuális egyetem Magyarországon, (szerk: Nyíri J. K., Kovács G.), Budapest, Typotex, 2003, pp. 338-444, p:342.

² SONKOLY G. 2000, A kulturális örökség fogalmának értelmezési és alkalmazási szintjei, In: Régio, 2000/4, p:47.

1. ábra: Örökségi- és kulturális értékek rendszere – áttekintő ábra

Forrás: Szabó G. (2009) után továbbgondolva (2013)

Egy nemesi rezidencia csak bizonyos feltételek teljesítése után nevezhette magát *kastélynak*, melyek a reprezentatív megjelenésére fektették a hangsúlyt. Mint a fenti ábrából is kitűnik, számos ilyen adottságon keresztül tartozik egy kastély az örökségi értékek körébe. Egy minimum kétszintes, fényűzően berendezett, az életszükségleteknek megfelelő helyiségekkel, ünnepélyes események célját szolgáló terekkel – épített örökségi értékek köre –, illetve elkülönült, elegáns parkkal vagy kerttel rendelkező – tájképi, természeti értékek köre –, hagyományosan a (nagy)városon kívül eső épületet tekinthetünk kastélynak (SISA J. 2007). Különböző, a tárgyi kulturális értékek körét gazdagító művészeti ágazat (festészet, szobrászat, építőművészet, intarzia- és bútorművesség, kertépítés) gyűjtőhelyei voltak a századok során. Az épületen megjelenő díszítőművészen keresztül pedig a kastélyokhoz köthető szellemi kulturális értékek köréről alkothatunk képet, lásd 1. ábra.

4.2. Észak – Magyarország Idegenforgalmi Régió kastélyállománya

Az Észak – Magyarországi Idegenforgalmi Régió kastélyainak vizsgálatakor több szempont érvényesült: meghatározó volt a területi elv, ugyanakkor figyelembe kellett venni a tulajdonosi szerkezetet, a hasznosítás módjait, művészet- és kultúrtörténeti sajátosságait.

A régiót alkotó három megyéből csak Nógrád megye rendelkezik hivatalos, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal³ által a rendszerváltás óta készített Műemlékjegyzékkel (2005). Kastélyokban azonban a másik két megye is bővelkedik. A legfontosabb feladat tehát az épületállomány számbavétele volt.

Észak – Magyarország régió területén az évszázadok során mintegy 300-350 kastély, kúria és főúri lakhely létesült⁴. Ebből a jelentős számú épületállományból napjainkra mintegy 100 helyszínen található 122 kastélyépület vagy annak romja maradt fenn. Az épületek területi eloszlása nem egyenletes, a legtöbb kastély Borsod megyében található, 68 db, a legkevesebb pedig Hevesben, 25 db. Ennek hátterében a megyék területi eltérése (is) áll. Az épületek zöme a Cserhát, a Cserehát és a Zemplén kistépeléseiben és aprófalvas⁵ területén található. Nagyobb lélekszámú településen a kastélyok 1/4 része áll, mindössze 33 db, városban pedig ebből az 1/4-ből mindössze 14 db található. A városok és aprófalvak közötti méretű településeken találkozhatunk a kastélyok 3/4 részével, 91 db-bal. Az épületek mai funkciója színes képet mutat. Néhány kiragadott érdekesség: növénynevelő állomás, rom, művésztelep, kastélyszálló, lakás, rendőrmúzeum, idősek otthona, önkormányzat, óvoda-iskola épülete. Az idegenforgalomban a szálláshelyek, kiállítóhelyek, rendezvényhelyszínek, múzeumok érintettek, melyek kisebb arányban (37,4%) találhatóak meg a hasznosítási formák között.

Az Észak – Magyarország Idegenforgalmi Régió területén fellelhető 122 kastélyból a hivatalos adatok alapján halmozottan hátrányos településen 14 van⁶, melyből 13 Borsod megyében található.

Ezek a településeken a kastélyok funkciója változatosan alakult. Polgármesteri hivatal, szeretetotthon, kastélyszállót, iskolát, magánlakást, kiállítóhelyet, nevelőintézetet találhatunk falaik között. Ezekből a funkciókból a kiállítóhely és a kastélyszálló az, ami a turizmus számára a látványértéken túl vonzerőt jelent. Az érintett településeken a kérdést az jelenti, hogy milyen egyéb vonzásadottság, szolgáltatás van, amely együttműködve a helyi kastéllyal vendégforgalmat generál(hat).

A rendszerváltás után a régi felhasználói kör megszűnésével a kastélyok jelentős hányada funkcióváltáson esett át. A tulajdonviszonyok a mai napig nem rendeződtek, bár sokat javultak és a kastélyhasznosításban számos civil szervezet, önkormányzat és

³ Ma Forster Gyula Örökséghasznosítási és Gazdálkodási Központ, mely 2012. november 1. óta működik e néven.

⁴ Saját összesítés (2009) a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal adatai, valamint Olajos Csaba (2002) tanulmánya alapján.

⁵ 0-499 állandó lakossal rendelkező falu. http://www.terport.hu/webfm_send/3990

⁶ 600 halmozottan hátrányos helyzetű vidéki település listája www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=11959

funkciótól függően minisztérium érintett. A köztük lévő kapcsolat nehezen átlátható, hiányzik az egységes koordináció (NAGY A. – PETYKÓ CS. 2008) . A régióban található kastélyok tulajdonviszonyában a jelenleg élő variációk mindegyike előfordul. Ennek megfelelően állami-, önkormányzati-, egyházi-, magán és vegyes tulajdonról beszélhetünk, lásd 1. táblázat.

1. táblázat: **Kastélytulajdonosi szerkezet %-os aránya a régióban**

	TULAJDONOS	%
1.	Magyar Állam	9,8 %
2.	Önkormányzatok	44,3%
3.	Egyházi vagy alapítványi tulajdon	2,5%
4.	Magántulajdonban	36,0%
5.	Vegyes vagy ismeretlen tulajdonban	7,4%

Forrás: Az értekezés 3. Melléklet táblázatának adataiból összesítve (2013)

Az épületek gazdag méret és formavilággal rendelkeznek. Bármilyen hasznosítás során egyik legfontosabb szempont a belső terek nagysága és megközelítése, amely a több mint száz éves épületek esetében nem követi a mai kor igényeit. A hasznosítás során az épület védettségétől függően⁷ ez akadályt jelent és befolyással van az épületbe telepíthető funkciókra.

A régióban található kastélyok fele (60db) barokk stílusjegyeket hordoz, mely nemcsak a külső díszítésben, hanem számos esetben a belső térszervezésben is jól követhető. A második leggyakoribb építészeti stílusirányzat a klasszicizmus, melyhez mintegy 20 kastélyépület tartozik. A romantikára, a historizmus különféle stílusjegyeire és az eklektikára is találunk példát, csak kisebb arányban.

Mindössze 80 kastély esetében sikerült hozzávetőlegesen pontos méretre utaló információt, adatot beszerezni⁸, vagy az üzemeltetőtől vagy a helyi önkormányzat városgondnoksági/építési osztályától. A rendelkezésre álló adatok alapján az Észak – Magyarországi Idegenforgalmi Régióban jellemző – tehát legtöbb esetben fordul elő – a 12 szobás kastély, kiskastély. Az átlagos méret pedig 16,4 szoba és két szint, barokk stílusban.

A kastélyok funkciója és jelenlegi hasznosítása változatos képet mutat. Állapotuk nem független jelenlegi és közelmúltbeli feladataiktól. Alapvetően három típusba lehet sorolni hasznosításuk módját, annak függvényében, hogy az épület külső-belső értékei megőrzésre kerülnek-e, a nagyközönség számára „hozzáférhető-e” és annak alapján,

⁷ Kiemelten védett műemlékeknél az átalakítás nem, vagy csak a részletesen előírtak szerint számos egyeztetést és indoklást követően lehetséges.

⁸ A műemléki nyilvántartás egyenlőtlenségei és a vizsgált terület vonatkozásában hiányosságai jelentősen megnehezítették a vizsgálódást.

hogy a jelenlegi használat az épület jellegének milyen mértékben felel meg. Így nyílik lehetőség az adekvát – inadekvát – vegyes hasznosítási módok megkülönböztetésére (NAGY A. 2011).

- A kastélyok mind a mai napig a leggyakrabban közösségi funkciókat látnak el, sokuk egészségügyi intézményként, szociális otthonként működik, de számos példát lehet találni oktatási intézményi, egyéb közcélú hasznosításra is → inadekvát kategória. Ezek az épületek a funkciónak megfelelő átalakítások miatt számos értéküket elvesztették és/vagy korlátozottan látogathatók. Ilyenek a 2. ábrán található települések kastélyai. Idegenforgalmi szempontból az ilyen épületnek csak látványértéke van. A jelenleg üres épületek kínálják a turisztikai hasznosítás lehetőségét.

2. ábra: *Inadekvát és vegyes hasznosítású kastélyok a régióban*

Forrás: Saját összesítés alapján (2012)

- Gyakori továbbá az épületek eredeti funkcióinak alapvetően megfelelő, igazgatási épületként történő működés → vegyes kategória az épület állapotának függvényében és a korlátozott látogathatóság miatt; kevésbé elterjedt a kastélyok kizárólag magánszemélyek általi hasznosítása, a jelentős tőkeigénynek köszönhetően többnyire csak kisebb kastélyok, kúriák váltak magánlakhellyé, üdülővé → vegyes kategória, mert az épület értékeit többnyire igyekeznek megóvni, ellenben a nagyközönség számára az ilyen épület nem 'hozzáférhető' (előző oldal, 2. ábra).

3. ábra: Adekvát hasznosítású kastélyok a régióban

Forrás: Saját összesítés alapján (2012)

- A kastélyok hasznosításának legdinamikusabban fejlődő ága a turisztikai célú működtetés → adekvát kategória. A vonzerővé váláshoz az épületeket fel kell újítani, így értékeik megőrzésre kerülnek az utókor számára, és ebben a formában lehet a legszélesebb rétegeknek hozzáférhetővé tenni. Így az érték őrzés és érték –közvetítés egyaránt megvalósítható. Az érintett települések a 3. ábrán láthatók.

4.3. Kérdőíves felmérés eredményei

A vizsgált terület kastélyállományának és annak a turisztikai kínálatban betöltött térbeli, vonzerő szerepköréből adódó, infrastrukturális szerepét árnyalják a keresleti oldalról nyert információk. Ezeket primer kutatás tárta fel kérdőíves felméréssel.

A 3. ábrán megjelenített településeken található szálláshelyekből nyolc szolgáltatót sikerült a kutatásba bevonni, melyek a következők:

- Főnix Kastélyszanatórium és Hotel, Nógrádgyárdony ****
- Bercel Kastély, Bercel ***
- Kastélyhotel Szirák, Szirák ****
- Kastélyhotel Sasvár, Parádsasvár *****
- Hunguest Hotel Palota, Lillafüred ****
- Gróf Degenfeld Kastélyszálló, Tarczal ****
- Kókapu Vadászkastély és Hotel, Pálháza ***
- Ezüstkő Hotel, Telkibánya ***

A kiválasztás szempontjai az üzemelő egység és az együttműködési készség mellett a következők voltak:

- Földrajzi elhelyezkedés: Az Északi – Középhegység falvaiban, ahol az állandó lakosság száma nem éri el a 2000 főt,⁹ kivéve Tarcal (2912 fő).
- Minimum egy órányi autóútra található a fővárostól, még a Nógrád megyei kastélyok is.
- Az épületek közel 100 évesek, jelenleg magántulajdonban vannak.
- A kastélyokat park veszi körül.
- Az építető családról / az építéstörténetről, korábbi hasznosításról bemutatóanyaggal rendelkeznek.
- Egész éves nyitva tartással rendelkeznek.
- Szabadtéri sport és/vagy wellness szolgáltatást kínálnak.
- Kulturális-, tréning- és szabadidős programokat/rendezvényeket is szerveznek.

A nyolc érintett szálláshelyből hétnél a nevében is megjelenik a kastélyszálló kifejezés valamilyen formában. Az érintett épületek méret, szobaszám és stílus vonatkozásában változatos képet mutatnak.

A fenti helyszínekről 402 db feldolgozható kérdőív érkezett. A kérdőíven felelt-választó és zárt végű értékelő kérdések szerepeltek, magyar nyelven. A vizsgálat önkéntes válaszadáson alapult. A mintában 50 külföldi vendég válasza is szerepelnek, mind beszélt a magyar nyelvet. Ezek alapján a kastélyszálló vendégek fogyasztói szokása a vizsgálat idején a következő módon alakult.

Utazási szokásokhoz kapcsolódó kérdések

E témakörhöz kapcsolódóan négy kérdést volt, szálláshelyválasztás, útitárs, motiváció és az utazás időtartamára vonatkozóan.

A kirajzolódó megoszlásban (4. ábra) az adott kastélyra vonatkozó döntést legtöbbször ajánlásra – ismerős, rokon – hozták meg, 31%. Ez az érték országos átlag feletti¹⁰. Ennek hátterében a minőséggel összefüggően magasabb árkategóriához tartozó megfontolt döntés állhat. Magas arányt ért el az „Olvastam róla” kategória is, 23%, és ez a kettő adja azon új vendégeket, akiket többek között a kíváncsiság (is) vezetett a kastélyszállóba.

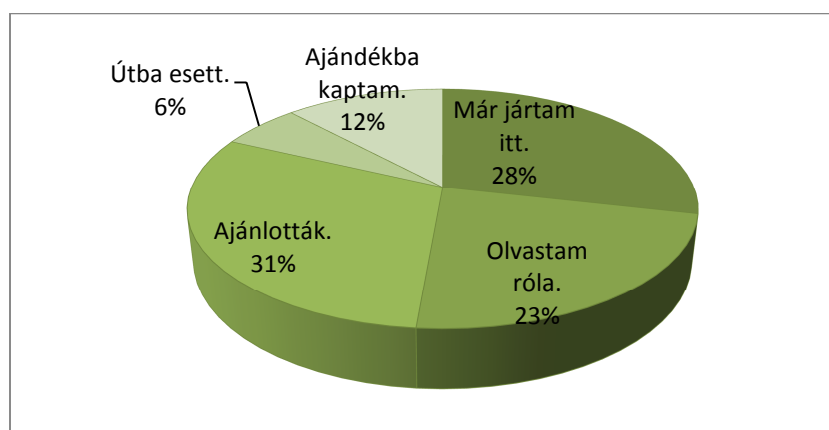
A visszatérő vendégek aránya várakozáson felül magasán alakult¹¹, és meghaladta az egy negyedet, 28%.

⁹ A 2010. 01.01. Népszámlálás adatai alapján (KSH).

¹⁰ Belföldi úti cél választásban az ajánlás 25%-os gyakorisággal fordul elő. MT Zrt. 2012: Reprezentatív felmérés a magyarok utazási szokásairól, 1. o. (sajtóanyag).

¹¹ Szakemberek véleménye szerint (MSzÉSz, Oktatási szekció) a szállodaiiparban a visszatérő vendégek aránya 5-10% között mozog átlagosan. Ez az arány a családi panzióknál elérheti a 25%-ot.

4. ábra: **Szálláshelyválasztás oka**

A külföldi vendégek körében volt gyakori válasz az „Útba esett”, 6%, és valamely családi eseményhez kötődött az „Ajándékba kaptam”, 12%, kategória. Ezek a csoportok adják azon vendégeket, akiknél a megismerés nem volt döntési szempont.

Az útitársra vonatkozóan a leggyakoribb válasz a család volt, 40%, ebben a házastárson kívül egyéb családtag is szerepel, mert külön kategóriaként jelent meg a házastárssal utazom, mintegy 30%-os arányt képviselve. Ez az eredmény megegyezik a magyar lakosság utazási szokásait két évente felmérő piackutatási eredményekkel, ahol a szabadidős tevékenységek sorát a családdal töltött idő vezeti (MT. Zrt, és M.Á.S.T. Piackutató Intézet, 2010, 2012).

A 2. táblázat a vendégek utazási döntésének motivációját mutatja be, gyakorisági sorrendben. Legmagasabb értéket a kikapcsolódás, pihenés kapott, 57,8%-ot, amely nem meglepő eredmény a zömében hétfélig lekérdezések miatt. Két rendezvénytípus közel azonos értékkel került a második és harmadik helyre. A sorrendben az “egészségmegőrzés” 4. helyre kerülése arra enged következtetni, hogy a kastélyszálló esetében ez a kategória nem a fő utazási motiváció, ugyanakkor alapszolgáltatásként a vendég igényli és elvárja ezt (NAGY A. – HORVÁTH ZS. 2012)

2. táblázat: **Mi volt az Ön utazási döntésének motivációja?**

Sorrend	Motiváció	Válaszok %
1.	Kikapcsolódás, pihenés	57,8
2.	Családi / baráti rendezvény	10,7
3.	Továbbképzés / tréning	10,1
4.	Egészségmegőrzés	5,5
5.	Kulturális / történelmi érdeklődés	3,6
6.	Kedvezményes lehetőség	2,5
7.	Üzleti utazás	2,2
8.	Konferencia	1,6
	Nincs válasz	6,0
	Összesen:	100

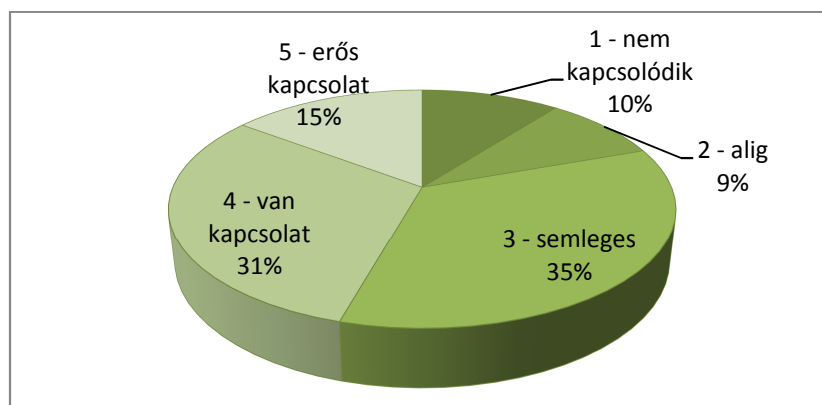
A kutatás szempontjából fontos kulturális érdeklődés aránya a vártnál alacsonyabban, 3,6%, alakult. Ez az arány alátámasztja azt a megfigyelést (PRENTICE, R. 1993), mely szerint a kulturális érdeklődés az elsődleges utazási motivációk sorában ritkán szerepel kiemelkedő helyen, sokkal inkább másod- vagy harmadlagos döntési elemként fordulnak elő. Szintén a hétvégékkal áll kapcsolatban, hogy az üzleti utazások és konferenciák aránya a mintában kicsi. Az üzemeltetők egyöntetű véleménye szerint a szegmens aránya korábbi évek tapasztalatai alapján az összes vendégforgalomban 8-10% körül mozog.

Kulturális jellemzők

E témakörhöz kapcsolódóan szerepelt a legtöbb kérdés¹². A legegyszerűbb kérdésben 1 – 5 terjedő skálán kellett megjelölni, hogy a kastélylátogatás milyen mértékben kapcsolódik a válaszadó kulturális értékrendjéhez. A kapott válaszok alapján a 4. ábrán látható megoszlás született. 1 és 2 értéket – nem kapcsolódik, vagy alig kapcsolódik – mindössze 19 % adott. A semlegesek aránya meghaladja az egyharmadot, 35%.

Azt, hogy a kastélylátogatás, kastélyban eltöltött éjszaka a kulturális értékrend része lehet – a 4 és 5 értékhez tartozó adatok – a válaszadók valamivel kevesebb, mint fele, 46% vallja (5. ábra).

5. ábra: **Kulturális értékrend és kastélyok kapcsolata**

A 35% semleges válaszadó esetén további kérdésekkel kideríthető lehet, hogy nem akar véleményt alkotni, vagy nem tudja értékelni a kulturális értékrend és a kastélyok közötti kapcsolatot. Ezek a válaszadók egyik irányban sem kívántak elköteleződni.

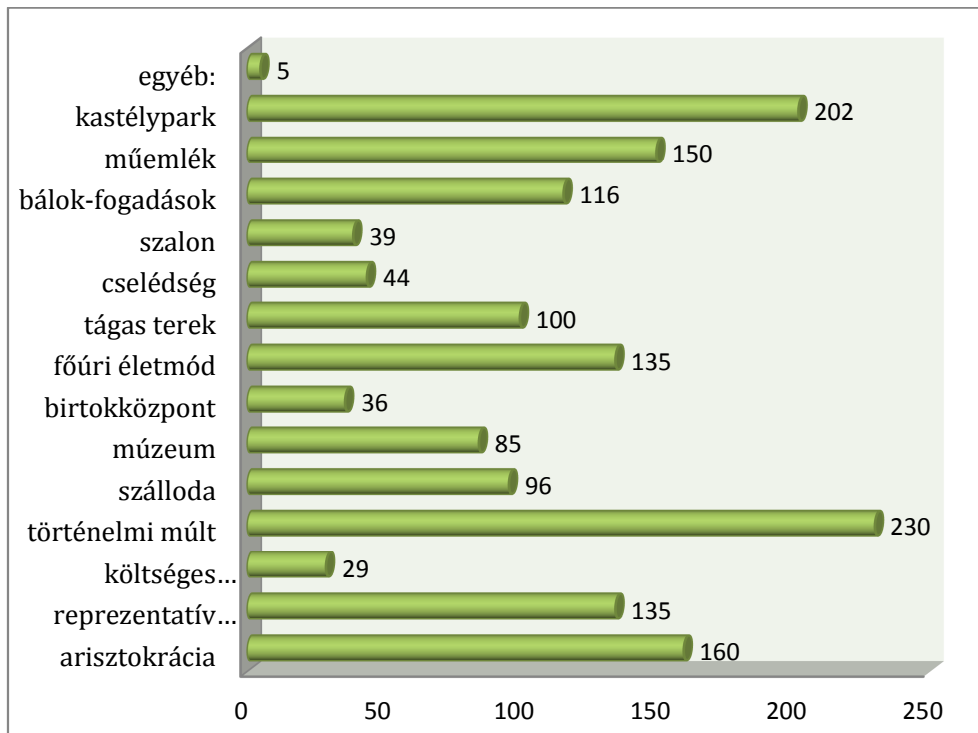
A történelmi múlt iránti érdeklődésnél közel hasonló eredmény született. A válaszadók alig több mint fele, 53,9 % mondja azt, hogy érdekli a történelmi múlt (4-es és 5-ös értékek). A semlegesek aránya ebben az esetben 27,7%, amely a kérdés könnyebb megválaszolására is utal.

A kulturális jellemzőkről árulkodik az asszociációs készség, melyet vizsgáltunk a kastélyhoz kapcsolódóan. Le kell szögezni, hogy nem szabad asszociációról volt szó, hanem 15 féle választási lehetőségből maximum ötöt lehetett megjelölni (6. ábra). A felkínált válaszok úgy kerültek kialakításra, hogy építészeti, kultúrtörténeti és a

¹² Az iskolai végzettség kérdése a szociodemográfiai jellemzők között kerül szerepel.

hasznosítással összefüggésben funkcionális elemek, asszociációs lehetőségek egyaránt szerepelnek benne, továbbá helyet kapott egyéb kategória is, amennyiben a felkínált alternatíváktól eltérő ötlet merülne fel.

6. ábra: *Mire asszociál, ha a kastély szót hallja?*

A válaszadók átlagosan négy lehetőséget (3,88) jelölték meg. Mindössze öt válaszadó élt az egyéb kategória lehetőségével és itt négy esetben a vadászat, egyszer pedig a művészetek jelent meg. Az 5. ábrán a lehetséges válaszokhoz tartozó említések láthatók. Szignifikáns, hogy a megkérdezettek közel 15%-a (230 említéssel) a történelmi múltat kapcsolja ezen épületekhez. Itt is fény derült arra, hogy inkább a történelmet, mint a kultúrát kötik a kastély fogalmához, ahogyan arról egy másik kérdés kapcsán már szó esett.

Várakozáson felül magas az említések száma a kastélypark esetében, amely a második helyre került és 12,9%-ot képvisel. Harmadik helyen szerepelnek az építetők 160 említéssel (arisztokrácia), 10%-ot lefedve a sokaságból. Az, hogy egy kastélyépület műemlék is egyben, a negyedik legtöbb említést kapta, amely 9,6%-ot jelent. Főúri életmódra és a reprezentatív épületre azonos arányban asszociáltak, mindkettő 135 említést kapott. A hatodik legtöbb megjelölést a bállok-fogadások lehetőség kapta. A kultúrtörténethez kapcsolódó lehetőségek a válaszok 44%-át teszik ki. A funkcióval kapcsolatos asszociációs válaszok alkotják a hiányzó 15,8%-os részt.

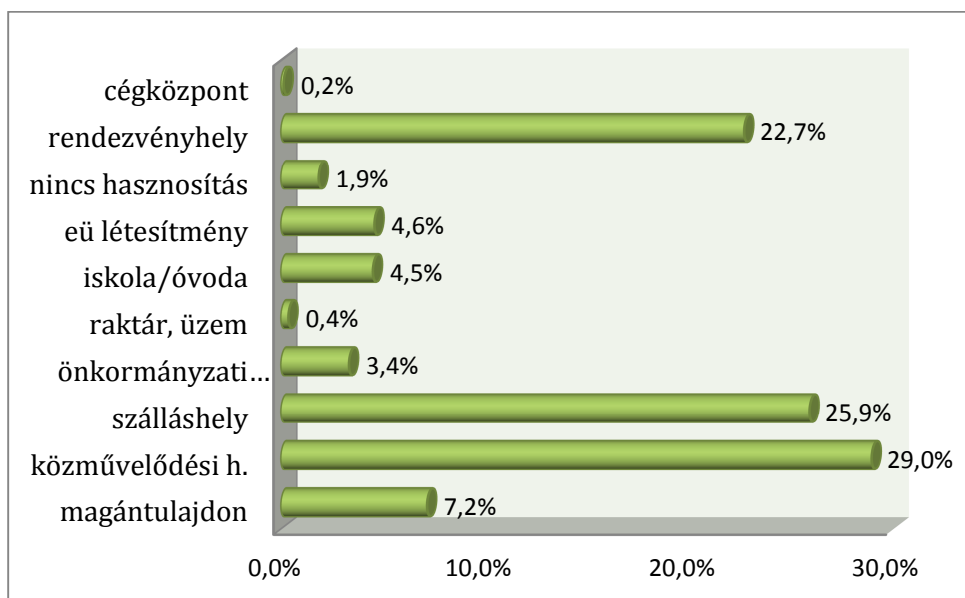
Lehetséges az asszociációs elemek megadottól eltérő csoportosítása. A kényelemhez, magas minőséghez kapcsolódó válaszok – reprezentatív épület, szalon, főúri életmód, bállok, fogadások, tágas terek – a teljes minta 1/3-át adják. A kastélyokhoz kapcsolódó felelősség és munka, a költséges fenntartás, a birtokközpont, kastélykert, cselédség válaszokban jelenik meg, melyek összesen 8%-ot képviselnek. A asszociációs

válaszokból kirajzolódik, hogy a vendégek a kastélyokhoz a tanultak és elvárásaik alapján a történelem és kultúra faktort kapcsolják legnagyobb arányban – mindkét bemutatott csoportosítás alapján –, majd a tapasztalataikkal összefüggően az építészeti elemekre gondolnak jelentős mértékben.

A múlthoz és az attitűdhöz kapcsolható az a kérdés is, ahol arra kerestük a választ, hogy a vendég igényli-e az épület múltját bemutató anyagot? A válaszadók 58% igennel, 42% nemmel válaszolt. Árnyalta ezeket a válaszokat, amikor az elérhető bemutató anyagot értékelték 1-5 skálán. Az összes válasz alapján a 3,77 átlag érték született. Az épület múltjának ismertetését igénylők körében ez az átlag 3,96, tehát az információt igénylők elégedettek a kapott információval.

A kastélyok hasznosítása kapcsán azt a kérdést vizsgáltuk, hogy a válaszadó tíz felsorolt lehetőségből mely hasznosítási móddal ért egyet (6. ábra).

7. ábra: **Hasznosítások megoszlása a válaszokban**

Több választ is elfogadtunk, maximálisan hármat. Egyetlen lehetséges hasznosítási móddal értett egyet 51 válaszadó, melyben a *közművelődési hasznosítás* kapta a legtöbb szavazatot, 22-t, és ezt követte a *szálláshely* 21 válasszal. Az egyetlen megoldásban gondolkodók körében tehát a turisztikai szerepkör a domináns hasznosítási mód, hiszen a szálláshelyen és a múzeumi hasznosításban is látogatók/turisták jelennek meg. Az összesítésben ez a csoport 3-as súllyal szerepel. Két lehetséges választ jelölt meg 127 vendég, és a leggyakoribb válasz, 52,3%, e kettő – *közművelődés*, *szálláshely* – volt. Az összesítés során 2-es súllyal kerültek beszámításra. Változatosabb a kép a három választ megjelölők körében. Ez a lehetőség 213 esetben fordult elő, ezek között a *múzeumi* és *szálláshely* hasznosítás mellett sorrendben a *rendezvény- helyszín* – további idegenforgalmi szerepkör –, *magántulajdonban*, nagyközönségtől elzártan és az *egészségügyi hasznosítás* fordult elő a leggyakrabban. Ezek a válaszok 1-es súllyal estek latba (20. ábra). A *nincs hasznosítva* lehetőség 11 esetben szerepelt, ami örvendetesen csekély arány a teljes sokasághoz képest.

Az eredmények tükrében megállapítható, hogy kastélyok esetében a közművelődési szerep egyértelműen dominál, 29%. Ez arra enged következtetni, hogy a látogatók első gondolata az, hogy a kastélyok a múltat bemutató helyszínek, és mint ilyenekhez a múzeumi, közművelődési szerep illik. Itt érdemes megjegyezni, hogy a várakozásokkal szemben, a szálláshely funkció kicsit lemaradva a második helyen szerepel, 26%-kal. A rendezvényhely típusú használat szintén magas arányt képvisel, 23%-ot ért el. E három lehetőség játszik szerepet az idegenforgalomban, mely összesítve a válaszok több mint 3/4-t lefedi. Itt kell megjegyezni, hogy a rendezvényhely funkció önálló hasznosítási formaként csak igen kis mértékben szerepelt a válaszok között (1% alatt), viszont a múzeumi- vagy szálláshely hasznosítással összekapcsolva a válaszok több mint 1/5-t adja. A *gazdasági épület* és *cégek központ* alig megjeleníthető mértéket kapott a válaszadás során (7. ábra).

Vendéglégedettség

Ebben a témakörben a kastélyszálló szolgáltatásainak minőségére és az épület minőségére egyaránt kíváncsiak voltunk, továbbá az elégedettséget jelezheti, ha a vendég ajánlja a kastélyszállót ismerőseinek és tervezi a visszatérést.

A szolgáltatásminőséget pontozással értékelték 1-5-ig. Legtöbb pontot a legjobb szolgáltatás kapta. A sorrend a következőképp alakult:

1. vendéglátás,
2. wellness,
3. csomag-ajánlat,
4. rendezvények,
5. a korhű belső kialakításon keresztül átélhető múlt.

A legmagasabb és legalacsonyabb érték közötti eltérés 1,2 pont, tehát a szolgáltatás színvonalában nagy különbséget jellemzően nem érzékeltek a vendégek.

Az épületek külső megjelenése és belső berendezése, atmoszférája egyaránt elnyerte a válaszadók tetszését, mert 4,33 és 4,31 pontra értékelték. A kertek, parkok kialakítása 4,22 pontot gyűjtött. Kastélyszállóban tartózkodni tehát, minőségi kiszolgálást és esztétikai élményt egyaránt jelent.

Arra a kérdésre, hogy tervezi-e a visszatérést a kastélyszállóba, a vendégek 63,9% igennel felelt. Határozottan nemet mondott 14,2%. Az ő esetükben a minőségi szálláshely és szolgáltatásai, a nyugodt környezet, illetve a múlt egy szeletének megtapasztalása nem nyújtott ismétlésre méltó élményt. Az elégedettséghez kapcsolható és a sajtópropaganda kiemelt szerepére utal, hogy a barátai – ismerősei számára a megkérdezettek 81% ajánlaná a szállodát.

Arra a kérdésre, hogy tervezi-e a visszatérést a kastélyszállóba, a vendégek 63,9% igennel felelt. Határozottan nemet mondott 14,2%. Az ő esetükben a minőségi szálláshely és szolgáltatásai, a nyugodt környezet, illetve a múlt egy szeletének megtapasztalása nem nyújtott ismétlésre méltó élményt. Az elégedettséghez kapcsolható és a sajtópropaganda kiemelt szerepére utal, hogy a barátai – ismerősei számára a megkérdezettek 81% ajánlaná a szállodát.

4.4. Kastélyok szerepe a turisztikai imázs-formálásban

A kérdőíves felmérésnek három rövid felvetése volt, amely az arculatformáláshoz kapcsolható. A szerző arra kereste a választ, hogy a kastélyépületek mekkora térben fejtik ki imázs-befolyásoló hatásukat a válaszadók véleménye és észlelései szerint. 1-5 skálán lehetett megjelölni, hogy az épületek hatása a településen, a kistérségben és regionális szinten hogyan alakul¹³. A válaszok alapján a kastélyoknak településen belül a legjelentősebb az imázs-formáló szerepe. A skálán ez a kategória 3,81-es átlagot ért el, tehát erős a hatás. Kistérségi szinten az átlag 3,7 és régiós vonatkozásban is meghaladja a semleges szintet (3), 3,54. Kis szórással minden tércategóriában jelentősnek érzik a válaszadók a kastélyok szerepét az arculat formálásában, ugyanakkor ezt a hatást regionális szinten érzékelték legkevésbé.

Változatos az Észak – Magyarországi Idegenforgalmi Régió turisztikai hasznosítású kastélyainak internetes elérése. A jól működő szállodáknak és múzeumoknak elemi érdek a rendszeresen frissülő honlap, és pár éve a jelenlét közösségi oldalakon. Az értekezésben található 19. táblázat¹⁴ is tükrözi, hogy a kisebb vendégforgalmat bonyolító szállás- és kiállítóhelyek, múzeumok nem rendelkeznek saját weboldallal, viszont tematikus gyűjtőoldalakon pontos információkhoz juthatunk. Javult az oldalak idegen nyelvű elérése. A figyelemfelkeltés eszközeivel jellemezően a kastélyszállók élnek, illetve a megújult múzeumok. Fotó az épület külsejéről és a belsőről, továbbá a parkról és rendezvényről minden honlapon megtalálható. A grafikai elemek és színek is igyekeznek a kastély millióinak megfelelni. Ezek mind-mind a minőség és megbízhatóság üzenetét és ígértét hordozzák. A komplex turisztikai termék irányában jelent elmozdulást, hogy link formájában mindenhol megjelennek a környék látnivalói és számos esetben elérésük is.

A turisztikai imázst pozitív irányban csak azok az épületek képesek befolyásolni, melyek a közösség számára elérhetők, és ahol látható a „gondos gazda” keze nyoma. Örvendetes, hogy a rendszerváltás óta sikerült sok kastélyt felújítani és számára megfelelő funkciót találni. Ezek lehetnek az imázs-építés alapjai. Sajátos formai és design motívummal színesítik a régió imázsát, amely a kérdőíves felmérés tanulsága szerint kistérségi szintig jól érzékelhetően jelen van.

5. Hipotézisek értékelése, összegzés

A disszertáció célkitűzéseinek eléréséhez, a hipotézisek bizonyításához megelőző kutatásokat kellett elvégezni. Ezek öt nagyobb területet fogtak át, amik - részben hiátusokat pótolva - a hipotézisek kiindulási pontjául szolgáltak. Így jött létre egy releváns adatbázis a régió kastélyállományáról, hasznosításuk módjairól történelmi vetületben, ami azonban a mai helyzetet is erősen befolyásolja.

Térkép készült kastélyok elhelyezkedéséről, jelölve az objektumok hasznosítási módját.

¹³ 1 – a hatás nem érzékelhető, nem jelentős; 5 – nagyon jelentős.

¹⁴ Terjedelmi korlátok miatt az említett táblázat nem került a füzetbe.

A kutatások nagy részben a kínálati oldalra fókuszáltak. A kép teljességéhez azonban a keresleti oldal sem elhanyagolható. Különös tekintettel az olyan kérdésekre, mint a kastélyok szerepe a szabadidő eltöltésben, az értékközvetítésben, élményszerzésben, a régió imázs-formálásában.

Ezen feladatok eredményei szolgálnak a hipotézisek vizsgálatának kiindulásául.

H₁

Az első hipotézis, ami arra irányult, hogy a kastélyok idegenforgalmi hasznosítása az épített örökség és az általa közvetített szellemiség megőrzéséhez és élményszerű közvetítéséhez nagymértékben hozzájárul, a szakirodalom (4.1. fejezet) valamint a primer kutatás alapján (7. ábra) igazolást nyert, illetve amit meggyőzően bizonyít a válaszadók magas tetszési indexe az épület esztétikájára, történelmi atmoszférájára vonatkozóan (15.o). A válaszadók több mint fele számára egyértelmű a kapcsolat a történelem és a kastélyok között, illetve a megkérdezettek közel fele tekinti ezeket az épületeket a kulturális értékek - értékrend részének.

H₂

A második feltevés az elsődleges kutatások alapján csak részben igazolható. A kérdőíves felmérések vonatkozó részében a válaszadók a kastélyok imázs-befolyásoló szerepét csak települési és kistérségi szinten érzékelték. Ezekből a válaszokból arra lehet következtetni, hogy a kastélyok arculat-meghatározó szerepének és befolyásának intenzitása megmarad települési és járási hatósugárban.

Az imázs formáló hatás másik vizsgálati területén, a kastélyok honlapjaink elemzése során kiderült, hogy a készítők tudatosan alkalmazták azokat az elemeket, melyek a kastélyok kulturális és örökségi értékeit közvetítik. Ezek az elemek azonban a régió gazdag és változatos kínálatában nem jelentek meg átütően.

A további részletes vizsgálattal, illetve az imázs-elemzés más módszereivel régiós szinten lehet a kastélyok turisztikai arculatban betöltött szerepéről képet rajzolni, és ez egyben kijelöli a kutatás egyik további irányát.

H₃

A kérdőíves felmérés több ponton kapcsolódott a harmadik hipotézishez (pl. értékközvetítés, a millióra való rákérdezés, az asszociációk, hasznosítási módok, vendéglégedettség, szóbeli ajánlás stb). A válaszok igazolják a hipotézist, mert a válaszadók magas arányban értettek egyet a kastélyok szálláshelyként való hasznosításával, és úgy értékelték, hogy a puszta éjszakai szálláson túl sajátos kulturális élményben is részesültek. Elégedettek voltak a szolgáltatások színvonalával – magas minőség –, és az épület esztétikumával.

Árnyalja ezt a képet, hogy az utazási motivációban a történelmi, kulturális érdeklődés csak az 5. helyen szerepel, a fő motiváció a kikapcsolódás. Ez az eredmény azonban megfelel a nemzetközi és hazai szakirodalomban olvasható kutatások tapasztalatainak, mert a kultúra jellemzően nem fő utazási motiváció, ugyanakkor a szabadság, pihenés

ideje alatt fokozottan előtérbe kerül. Ennek megfelelően a vendégek hat tizede igényli az épület múltjáról szóló bemutató- és információs anyagot, és elégedettek a kapott információval.

Összegzésül tehát, az első és a harmadik hipotézis igazolást nyert, így ezek alkotják a dolgozat téziseit.

6. A tézisfüzetben felhasznált irodalom

- KONDOR Zs. 2003: A kultúra fogalmának és tartalmának változása Cicerótól Carey-ig., In: Virtuális egyetem Magyarországon, (szerk: Nyíri J. K., Kovács G.), Budapest, Typotex, 2003, pp. 338-444, p:342.
- KÖH 2005: Magyarország Műemlékjegyzéke – Nógrád megye, Budapest, KLTD-Film Bt és Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, 2005, p:134.
- KSH 2013: *Népszámlálás 2011 – Területi adatok – 3.5.; 3.10.; 3.11;* megyei bontásban http://www.ksh.hu/apps/shop.lista?p_lang=HU&p_temakor_kod=T7
- KSH, Településstatisztikai adatok, 2010. CD.
- MT ZRT, KUTATÁSI CSOPORT – M.Á.S.T. Piac és Közvéleménykutató Társaság 2010, 2012: *A magyar lakosság utazási szokásai, Sajtó anyag*
- NAGY A. – HORVÁTH Zs. 2012A: *Örökségi értékek egy desztináció életében.* In: HANUSZ, Á. (szerk): *A turizmus területi dimenziói*, Nyíregyháza 2012, ISBN: 978-963-7336-97-3, p:128
- NAGY A. – PETYKÓ Cs. 2007: *Adalékok a kastélyok turisztikai célú hasznosításához és megközelíthetőségükhöz Borsod-Abaúj-Zemplén megyében.* In: Tésits – Tóth – Papp (szerk): *Innovációk a térben*, PTE FDI 2007, pp:141-167
- NAGY A. 2011: *Kastélyok és TDM Észak – Magyarországon.* In: Hanusz Á. (szerk.): *A helyi TDM szervezetek szerepe a desztináció turisztikai kínálatának fejlesztésében*, Debrecen, Kapitális Nyomda, 2011, pp: 103-120.
- NFÜ Pályázati Kereső <http://www.nfu.hu/content/57> letöltve: 2013.04.11.
- OLAJOS CS. 2001: *Kastélyok és kúriák Borsod-Abaúj-Zemplén megyében.* In: *Tanulmánykötet Détsky Mihály 80. születésnapjára*, szerk. Bardoly István és Haris Andrea; Budapest, KÖH, Budapest, 2002, pp:633-663.
- PRENTICE, R. 1993: *Tourism and Heritage Attraction.* London, Routledge
- SISA J. 2007: *Kastélyépítészet és kastélykultúra Magyarországon – A historizmus kora.* Vince Kiadó Bp, 2007, p:388
- SONKOLY G. 2000, *A kulturális örökség fogalmának értelmezési és alkalmazási szintjei*, In: *Régio*, 2000/4, p:47.
- SZABÓ G. et al. 2009: *A Kárpát-medence természeti és kulturális örökségi értékei.* In: Fábián Sz. Á-Kovács I.P. (szerk.): *Az édesvízi mészkövektől a sivatagi kéregkig.* *Tanulmánykötet a 70 éves Schweitzer Ferenc professzor úr tiszteletére*, Pécs. PTE TTK, Földrajzi Intézet, 2009, pp: 91-118.

7. A szerző kutatáshoz kapcsolódó tudományos tevékenysége

Lezárva: 2013. szeptember

3. Szakkönyvek, szakkönyv fejezet:

- *Geográfusok a Balatonért 2011*, BOKOR L. – MARTON G. – SZELESI T. - TÓTH J. (szerk.): Geographia Pannonica Nova 11, PTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs 2011, ISBN: 978-615-5001-43-7, **NAGY ADRIENNE**: *Kastélyok szerepe a Balaton idegenforgalmában*, pp: 129-142,
- *Örökség és turizmus* AUBERT A. - BERKI M. (szerk.), 2009, PTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs 2009, ISBN: 978-963-642-269-1, **NAGY ADRIENNE**: *Kastélytúrák Észak-Magyarországon*, pp: 273-280
- *Progress in Geography in the European Capital of Culture 2010*, TRÓCSÁNYI - LÓCZY (eds.) Geographia Pannonica Nova 3, 2008, Institute of Geography University of Pécs, Imedias Publisher, Kozármisleny, ISBN: 978-963-87195-7-7, VERONIKA HEGEDŰS – LÁSZLÓ KOPÁRI – **ADRIENNE NAGY** (2008): *A greener holiday in Hungary?- New opportunities in Ecotourism.* pp. 185-193.
- *A kultúra turizmusa a turizmus kultúrája 2012*, AUBERT A. – GYURICZA L. – HUSZTI Zs. (szerk.), Publikon Kiadó Pécs, 2012, ISBN: 978-615-5001-70-3, **NAGY ADRIENNE** (2010): *Kastélyok szerepe a XX. században* pp:667-677.

5. Magyar - idegen nyelvű folyóirat/cikk idegen nyelvű összefoglalóval

- *Beitrag zur Rolle der Schlösser für das touristische Image von Nordungarn*, (2010) In: TRÓCSÁNYI A. – PIRISI G. (szerk.): *The roló of the cultural economy and tourism in the renewal of cities*, Publikon Kiadó, Pécs, 2012, ISBN: 978-615-5001-66-6, pp: 187-201
- *Baron for a Day. Guests' Perception Of Historical Past In Castle Hotels*, (2012) **NAGY ADRIENNE** – HORVÁTH ZSUZSA, *Journal of Tourism Challenges and Trends* 5:(2) pp. 103-124. (2012) <http://www.questia.com/library/p438301/journal-of-tourism-challenges-and-trends/i3187557/vol-5-no-2-december>
- *Kastélyszálló vendégek kérdőíves vizsgálata Észak – Magyarországon* (2013) (**megjelenés alatt**): **Turizmus Bulletin** – XV/1-2. Magyar Turizmus Zrt. szakmai és tudományos folyóirata, ISSN:1416-9967, 20 oldal A/4, **NAGY ADRIENNE** – HORVÁTH ZSUZSA
- *Kastélyok turisztikai hasznosítása vagy elhibázott funkcióváltás?* (2013) (**megjelenés alatt**) **Modern Geográfia** – internetes folyóirat Publikon Kiadó és PTE TTK FDI, ISSN: 2062-1655, 12 oldal A/4, **NAGY A.** – PETYKÓ Cs. – HANUSZ Á.

8. Külföldön idegen nyelven megjelent előadás:

- *Castles and the opportunities hiding in them along the River Danube, south of Budapest.* In: Danube – Area Cohesion, Printed in Serbien, Szabadka 2009, ISBN in Hungary: 978-963-06-6508-7 pp:251-260, NAGY ADRIENNE

9. Magyarországon megjelent konferencia-előadás, kötetben:

- *Kastélyok szerepe Észak – Magyarország régió turisztikai imázsában* (2006) In: AUBERT A. (szerk.) „Fejlesztés és képzés a turizmusban” II. Országos Turisztikai Konferencia, Pécs, 2006, ISBN:978-963-642-119-9, pp:140-148. NAGY ADRIENNE
- *Kastélyok és a bennük rejlő lehetőségek a Duna mentén, Budapesttől délre* (2007) In: Duna Térségi Kohézió, I. interregionális nemzetközi konferencia, Dunaújváros, Területfejlesztési Tudományos Egyesület, Gödöllő 2008, ISBN: 978-963-06-4912-4, pp:239-248 NAGY ADRIENNE
- *A megközelíthetőség és a kastélyturizmus kapcsolata Észak-Magyarország régióban.* (2008) In: „Magyarok a Kárpát-medencében” konferencia kiadványa –CD–, Szegedi Egyetem TTK Földrajzi Intézet, 2008, NAGY ADRIENNE – PETYKÓ CSILLA
- *A kastélyturizmus fejlesztési lehetőségei Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.* (2008) In: HANUSZ Á. (szerk.): A turizmus szerepe a kistérségek és a régiók gazdasági felzárkóztatásában, Nyíregyháza Város és a Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar Turizmus és Földrajztudományi Intézete, Nyíregyháza, ISBN: 978-963-7336-97-3, pp. 103-113. NAGY ADRIENNE
- *Károlyiak Zemplénben, avagy a kastélyhasznosítás néhány aspektusa* (2009) In: FRISNYÁK S. – GÁL A. (szerk.): A Kárpát-medence környezetgazdálkodása, Nyíregyháza – Szerencs, 2009, ISBN: 978-963-9909-12-0, pp 329-339. NAGY ADRIENNE
- *Limes, mint a desztináció építés alapja és a területi együttműködés ösztönzője a turizmusban* (2010) In: HANUSZ Á (szerk.): A helyi és térségi TDM szervezetek helye és szerepe a vidék turizmusirányításában, Nyíregyháza, 2010, ISBN: 978-963-7336-97-3, pp:109-117, DR. SZABÓ GÉZA – NAGY ADRIENNE
- *Kastélyhasznosítás Heves megyében,(2011)* In: FRISNYÁK – GÁL (szerk.): Kárpát-medence: tájak, népek, tevékenységek, Nyíregyháza – Szerencs, 2011, ISBN: 978-963- 9909-69-4, pp: 269-281, NAGY ADRIENNE
- *„Szatmár-Bereg nagykövete” Portré Dr. Hanusz Árpádról,* (2011) In: KÓKAI S (szerk.): Geográfiai folyamatok térben és időben, Tanulmánykötet dr. Hanusz Árpád 65. Születésnapja tiszteletére, Nyíregyháza, 2011. ISBN: 978-963-9909-71-7, pp: 347-353,

- *Kastélyok és TDM Észak- Magyarországon*, (2011) In: HANUSZ Á. (szerk.): A helyi TDM szervezetek szerepe a desztináció turisztikai kínálatának fejlesztésében, Nyíregyháza, 2011. ISBN: 978-963-7336-97-3, pp: 103-120, NAGY ADRIENNE
- *Örökségi értékek egy desztináció életében, arculatában* (2012), In: HANUSZ Á (szerk.): A turizmus területi dimenziói, Nyíregyháza, 2012, ISBN: 978-963-7336-97-3, pp:121-132, NAGY ADRIENNE – HORVÁTH ZSUZSANNA
- *Adalékok a kastélyszállók marketing- és management megoldásaihoz* (2012), VI. Magyar Földrajzi Konferencia, 2012. szeptember, Szeged, NAGY ADRIENNE – HORVÁTH ZSUZSANNA http://geography.hu/mfk2012/pdf/Nagy_Adrienne.pdf
- *Örökségi érték új szerepben, avagy az edelényi L'Hullier-Coburg kastély jövője* (2013), In: Frisnyák S. – Gál A. (szerk.): Kár pát – medence: természet, társadalom, gazdaság. Földrajzi tanulmányok, Bocskai István Gimnázium Szerencs és a Nyíregyházi Főiskola TFI kiadásában, Nyíregyháza – Szerencs 2013, ISBN: 978-615-5097-61-4, pp: 497-511.

Budapest, 2013. szeptember 02.

Nagy Adrienne

